

پیش‌بینی صمیمیت زناشویی

بر اساس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی

kazemi_1396@yahoo.com

رویا کاظمی / دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی

h.rezaeiyan60@gmail.com

حسین رضائیان ییلندی / دانشجوی دکتری روان‌شناسی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

دریافت: ۱۳۹۸/۰۶/۰۶ - پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۱۶

چکیده

مسائل مربوط به روابط زناشویی، همواره توسط محققان برای بهبود کیفیت آن مورد بررسی قرار می‌گیرند. صمیمیت، یکی از متغیرهای مهم روابط زناشویی است و شناخت عواملی که آن را پیش‌بینی می‌کنند، نقش مهمی در افزایش کیفیت زندگی زناشویی و کاهش تعارضات دارد. این پژوهش، با هدف بررسی نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی، در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی انجام شد. طرح پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی بود. بدین‌منظور، ۳۰۳ نفر از جامعه آماری دانشجویان و طلاب متأهل شهر قم، به‌طور تصادفی طبقه‌ای انتخاب و به پرسش‌نامه‌های صمیمیت زناشویی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی پاسخ دادند. برای آزمون فرضیه‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها، از همبستگی و تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد. نتایج نشان داد که بین حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی بیرونی، با صمیمیت زناشویی، رابطه منفی و معنادار و بین جهت‌گیری مذهبی درونی با صمیمیت زناشویی، رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. تحلیل رگرسیون نشان داد که حوزه بریدگی و طرد، جهت‌گیری مذهبی درونی و حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، از مهم‌ترین پیش‌بین‌های صمیمیت زناشویی هستند. این یافته‌ها، به خوبی نقش مهم جهت‌گیری مذهبی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی نشان می‌دهند و می‌توانند اطلاعات مناسبی را به مشاوران و روان‌شناسان خانواده ارائه کنند.

کلیدواژه‌ها: صمیمیت زناشویی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، جهت‌گیری مذهبی.

ازدواج، نهادی اجتماعی است که پایه و اساس آن را ارتباط انسانی شکل می‌دهد و در آن، زن و مرد از طریق یک نیروی رمزی ناشی از غرایز، آیین و شعائر و عشق به هم جذب می‌شوند و به طور آزادانه و کامل تسلیم یکدیگر شده، تا واحد پویایی را به‌عنوان «خانواده» ایجاد کنند (صدیقی و همکاران، ۱۳۹۴). خانواده، نظام عاطفی پیچیده‌ای است که چند نسل را دربر می‌گیرد و وجه تمایز آن با سایر نظام‌های اجتماعی، در وفاداری، عاطفه و دائمی بودن عضویت در آن است (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۱۳۹۴، ص ۱۴۱). /ریکسون، مرحله جوانی و اوان بزرگسالی را مرحله پیوند زناشویی و صمیمیت در مقابل انزوا می‌داند و معتقد است: در این دوره، ما نوعی کار خلاق را به عهده می‌گیریم و با دیگران روابط صمیمی برقرار می‌کنیم و پیوند زناشویی ایجاد می‌کنیم (دهکردی، ۲۰۱۱). روابط صمیمانه، سنگ‌بنای موفقیت پیوند زناشویی (ساندای، ۲۰۰۹) و از مهم‌ترین کیفیت‌های یک ازدواج خوب است (باگاروزی (Bagarozzi)، ۲۰۱۳، ص ۶). براساس تعریف باگاروزی (۱۳۸۵)، صمیمیت به معنای نزدیکی، تشابه و یک رابطه شخصی عاشقانه یا هیجانی با شخص دیگر است که مستلزم شناخت و درک عمیق از فرد دیگر، برای بیان افکار و احساساتی است که به‌عنوان منشأ تشابه و نزدیکی، به کار می‌رود. با توجه به این تعریف، می‌توان مؤلفه‌های صمیمیت را به سه حیطه تقسیم کرد: صمیمیت هیجانی، صمیمیت روان‌شناختی، صمیمیت عقلانی، صمیمیت جنسی، صمیمیت بدنی، صمیمیت زیباشناختی، صمیمیت اجتماعی و تفریحی و صمیمیت زمانی (ذوالفقاری و همکاران، ۱۳۸۷).

زوجینی که صمیمیت بالاتری را تجربه می‌کنند، قابلیت بیشتری در مواجهه با مشکلات و تغییرات مربوط به روابط خود داشته و از رضایت زناشویی بیشتری برخوردارند. آنها قادرند خود را به شیوه مطلوب‌تری در روابط عرضه و نیازهای خود را به شکل مؤثرتری، به همسر خود ابراز کنند (پاتریک و همکاران، ۲۰۱۷). روابط توأم با صمیمیت، منبع مهمی برای شادی، احساس معنا و رضایت از زندگی است (پیلایج (Pielage) و همکاران، ۲۰۰۵). در مقابل، عدم وجود صمیمیت به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات ارتباطی در روابط زوجین، خواه ناخواه یک رابطه را به پایان خود نزدیک می‌کند. برخی تحقیقات انجام‌شده درباره علل طلاق نشان می‌دهد، ۸۰ درصد مردان و زنانی که طلاق گرفته‌اند، علت جدایی و شکست ازدواج خود را فقدان اساسی صمیمیت و عدم احساس عشق ذکر کرده‌اند (منجری و همکاران، ۱۳۹۰). این مهم، تا آنجاست که بسیاری از درمانگران، یکی از مشکل‌ترین حوزه‌های اختلافات زوجین را فقدان صمیمیت و نشان ندادن علاقه می‌شناسند (مظلومی، ۱۳۸۶، ص ۳).

با توجه به اهمیت و نقش پایدار صمیمیت زناشویی، محققان به دنبال بررسی متغیرهای مؤثر بر صمیمیت زناشویی بوده‌اند. طرح‌واره‌ها، به‌عنوان یکی از عوامل شناختی مطرح است که در رابطه زناشویی تأثیر بسزایی دارند (محمدی‌فر و همکاران، ۱۳۹۲). طرح‌واره‌ها، ژرف‌ترین ساختارهای شناختی هستند (یانگ، ۱۳۹۵، ص ۲۷) و در رویارویی با محرک‌های جدید، بر پایه ساختار پیشین خود، اطلاعات به‌دست‌آمده را رمزگردانی و ارزیابی می‌کنند (یک، ۱۹۶۷، ص ۲۸۳). بدین ترتیب، بر نگرش افراد نسبت به خود و جهان پیرامونشان تأثیر می‌گذارند. یانگ، آن

دسته از طرح‌واره‌هایی را که به رشد و شکل‌گیری مشکلات روان‌شناختی می‌انجامند، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه می‌نامد (یانگ و همکاران، ۲۰۰۳). از نظر یانگ، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، الگوی هیجانی خودآسیب‌رسان و ساختارهای شناختی عمیق و پایداری هستند که در دوران کودکی ایجاد و به سراسر زندگی فرد گسترش می‌یابند (پاسکال و همکاران، ۲۰۰۸).

طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، در قلمروهای مختلف زندگی، از جمله روابط بین فردی زوجین تأثیر می‌گذارند. این طرح‌واره‌ها، همیشه خود را در خلال یک رابطه نشان می‌دهند و تأثیر بسزایی در ارتباطات دارند. اغلب ماهیت ناسازگار طرح‌واره‌ها، وقتی ظهور می‌کنند که افراد در زندگی خود و در تعامل با دیگران، به‌ویژه رابطه زناشویی به گونه‌ای رفتار می‌کنند که طرح‌واره‌های آنها تأیید گردد، حتی اگر برداشت اولیه آنها نادرست باشد (یانگ و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۳۸). بنابراین، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، که باورهای عمیق و مستحکم فرد در مورد خود و جهان هستند و حاصل آموزه‌های سال‌های نخستین زندگی‌اند، می‌توانند در قلمروهای مختلف زندگی، به‌ویژه زندگی مشترک تأثیر بگذارند (یانگ، ۱۳۹۵، ص ۲۹-۳۱). براساس مدل‌های شناختی، طرح‌واره‌ها در ایجاد مسائل و مشکلات نقش دارند؛ زیرا فرض بر این است که هر یک از زوجین، باورهای اصلی درباره خود و روابط صمیمی دارند که با خود، به رابطه زناشویی روی می‌آورند. طرح‌واره‌ها، شامل فرضیاتی است که درباره همسر و رابطه زناشویی آن‌گونه که هستند و معیارهای درباره اینکه چگونه باید باشند که اغلب هسته تضاد بین زوجین قرار می‌گیرند (بی جرک (Bjerke) و همکاران، ۲۰۱۱).

در حمایت از این نظریه، تحقیقات زیادی به بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و صمیمیت زناشویی پرداخته‌اند که می‌توان به بررسی‌های *چاتو و ویشمن (۲۰۰۹)*، *استیلز (۲۰۰۴)*، *اندوز و حمیدپور (۱۳۸۴)*، *نوالفقاری و همکاران (۱۳۸۷)*، *یوسفی و همکاران (۱۳۸۹)*، *کلیفتون (۱۹۹۵)*، *پیروی و بهرامی (۱۳۹۶)*، *آزادبخت و وکیلی (۱۳۹۲)*، *آرین‌فر و پورشه‌یاری (۱۳۹۶)* و *محمدی و فتحی‌آشتیانی (۱۳۹۶)* اشاره کرد. نتایج این تحقیقات، حاکی از این است که هرچه طرح‌واره‌ها ناسازگارتر باشند، رضایت و صمیمیت زناشویی کاهش می‌یابد. از جمله *نوالفقاری و همکاران (۱۳۸۷)*، در تحقیقی که به بررسی رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و صمیمیت زناشویی زوجین پرداخته‌اند، دریافتند که بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، با ابعاد صمیمیت زناشویی همبستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد. در این تحقیق، بین ابعاد نه‌گانه صمیمیت و حوزه‌های پنج‌گانه طرح‌واره‌ها ضریب همبستگی بالایی مشاهده شد.

پژوهش *استیلز (۲۰۰۴)* با عنوان «طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و صمیمیت در روابط عاشقانه بزرگسالی»، نشان داد که برخی از طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، پیش‌بینی‌کننده صمیمیت می‌باشند. همچنین، در تحقیقی که توسط *کلیفتون (Clifton) (۱۹۹۵)*، برای بررسی رابطه صداقت، نزدیکی، استحکام رابطه و سازگاری با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، بر روی دانشجویان صورت گرفت، نتایج نشان داد که طرح‌واره ناسازگار «شکست»، ارتباط منفی با احساس اعتماد و قابل پیش‌بینی بودن همسر داشت و «بدرفتاری و بی‌اعتمادی»، به‌طور مستقیم با قابلیت اطمینان همسر رابطه داشت. افرادی که دارای

طرح‌واره‌های ناسازگار «محرومیت هیجانی» یا «نقص» بودند، کمتر به همسر خود ایمان داشتند و طرح‌واره ناسازگار «نقص»، به‌طور مستقیم و منفی بر نزدیکی، محبت و به‌طور کلی سازگاری و در نتیجه، بر صمیمیت زوجین تأثیر داشت. بنابراین، به نظر می‌رسد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه موجب کاهش صمیمیت زناشویی می‌شود.

از سوی دیگر، باورهای مذهبی اعضای یک خانواده می‌تواند بر شیوه ارتباط آنها با یکدیگر و نیز حفظ جایگاه و مرزهایی که بین اعضای خانواده وجود دارد، تأثیر بسیاری داشته باشد (منجری و همکاران، ۱۳۹۱). ادیان الهی، به‌ویژه دین مبین اسلام برای ارائه جایگاه مهم خانواده، آموزه‌های مهمی در این زمینه ارائه کرده است. در همین راستا، خداوند متعال حریم خانواده را حریم امنیت، سکونت و پایگاه مؤانست و الفت و مؤدت و رحمت معرفی می‌کند (روم: ۲۱). براین اساس، علامه طباطبائی درباره مؤدت میان زن و شوهر می‌گوید: «مؤدت محبتی است که اثرش در رفتار ظاهر شود و از روشن‌ترین جلوه‌گاه مودت، خانواده است» (طباطبائی، ۱۳۸۵، ج ۱۶، ص ۲۵۰). به باور برخی روان‌شناسان، غالب کشاکش‌های خانوادگی، سردی‌ها و جدایی‌ها، به دلیل نبود همین جاذبه الهی؛ یعنی مؤدت و رحمت و شفقت و نبود آرامش روانی میان زوجین است و بسیاری از اختلالات رفتاری و کژروی‌های اجتماعی در میان برخی زنان و مردان متأهل را می‌توان در ناامنی روانی و فقر عاطفی جست‌وجو کرد (افروز، ۱۳۸۶، ص ۲۹-۳۰). اگر همسران طبق آیه مذکور منبع آرامش یکدیگر باشند و مؤدت و رحمت الهی را نسبت به یکدیگر ابراز کنند، بسیاری از مشکلات عاطفی و ناامنی‌های روانی از بین رفته و موجب صمیمیت روزافزون میان آنان می‌شود. به نظر می‌رسد، در بین زوج‌هایی که از مذهب پیروی می‌کنند، صمیمیت و یگرنگی بیشتری وجود دارد. روابط آنها، گرم بوده و در برخورد و کلام با احترام رفتار می‌کنند. در نتیجه، احساس تنهایی کمتر دارند و در نهایت، کمتر دچار بیماری‌های روانی می‌شوند و حتی در صورت برخورد با مشکلات، ممکن است با دعا و راز و نیاز با پروردگار از او کمک خواسته، خود را به خداوند می‌سپارند و با توکل به او، به سوی حل مشکلات گام برمی‌دارند.

مذهب نظام سازمان‌یافته‌ای از باورها، شامل ارزش‌های اخلاقی، رسومات، مشارکت در جامعه دینی برای اعتقاد راسخ‌تر به خدا یا قدرت برتر است (والش (Walsh)، ۲۰۰۹، ص ۵). تاکنون تحقیقات مختلفی وجود ارتباط مثبت بین مذهب و خانواده را تأیید کرده‌اند و مشخص شده است که مذهب می‌تواند روابط زناشویی را تقویت کرده، استحکام بخشد (صدیقی و همکاران، ۱۳۹۴). ماهونی و دیگران (۱۹۹۹)، دریافتند هنگامی که همسران به روابط خود جنبه مقدس می‌دهند، رضایت زناشویی بالاتر و تعارضات کمتری دارند و بهتر می‌توانند مشکلات خود را حل و فصل کنند. سایر پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه نیز نشان داده‌اند که پایبندی به مذهب، عامل مهمی در پایداری ازدواج و رضایت زناشویی است. رضایی و همکاران (۱۳۹۱)، در پژوهشی به این نتیجه رسید که همبستگی مثبت و معنی‌داری بین میزان عمل به باورهای دینی و میزان صمیمیت، محبت و پایبندی به تعهدات در بین زوجین وجود دارد؛ به این معنا که هرچه میزان عمل به باورهای دینی در زنان بالاتر باشد، آنها صمیمیت بیشتری با همسران خود تجربه کرده‌اند. در تحقیق یگانه (۲۰۱۳) نیز مشخص شد که تأثیر مثبت دین در روابط زناشویی غیرقابل انکار است (صدیقی و همکاران، ۱۳۹۳).

اغلب پژوهشگران بر این باورند که وجود عقاید مذهبی، تأثیر بسزایی در استحکام خانواده دارد و ایمان به خدا موجب می‌شود که نگرش فرد به کل هستی هدفدار باشد. از سوی دیگر، عدم ایمان به خدا موجب می‌شود که فرد انسجام و آرامش نداشته باشد. همین امر، موجب ضعف بنیان خانواده و منشأ اختلاف‌های بسیاری در زندگی خانوادگی می‌شود (رحیم‌پور و همکاران، ۱۳۹۲). در واقع، جهت‌گیری مذهبی به این صورت می‌تواند مؤثر باشد که به‌عنوان مجموعه باورهای دینی و مذهبی، بر رفتار و بازخوردهای مهم افراد، از جمله برنامه‌ریزی خانوادگی، کار، چگونگی تفسیر زندگی روزانه و برداشت از امور مختلف تأثیر بسزایی داشته باشد (روحانی و معنوی‌پور، ۱۳۸۷).

مرور پیشینه مذکور، رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی با صمیمیت زناشویی را به طور جداگانه تأیید می‌کند؛ اما پژوهشی که به بررسی نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی، به صورت همزمان در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی پرداخته باشد، یافت نشد. از سوی دیگر، صمیمیت زناشویی، از متغیرهایی است که با وجود اهمیت بسیار در استحکام خانواده و روابط زناشویی در ابتدای مراحل پژوهشی خود قرار دارد و همچنان، سؤالات سبب‌شناسی مرتبط با آن بدون پاسخ است. تأیید چنین نقشی در رابطه متغیرهای مذکور، سازوکارهای تعیین‌کننده و مؤثر بر صمیمیت زناشویی زوجین را به صورت دقیق‌تر شناسایی می‌کند. یافته‌ها، می‌توانند در دو سطح پیش‌گیری و درمان به طور مؤثرتر به حل مشکلات زوجین کمک کنند. بنابراین، این پژوهش، درصدد پاسخ‌گویی به این پرسش است که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی، چه سهمی در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی دارند؟

روش پژوهش

این پژوهش، جزء تحقیقات مقطعی - توصیفی و از نوع همبستگی است. در این پژوهش، حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه (بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگر جهت‌مندی، گوش‌به‌زنگی و بازداری و محدودیت‌های مختل) و جهت‌گیری مذهبی (درونی و بیرونی)، به‌عنوان متغیر پیش‌بین و صمیمیت زناشویی، به‌عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شد. جامعه آماری پژوهش، همه دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه سراسری قم و طلاب متأهل حوزه علمیه قم در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ بودند که از میان آنان ۳۰۳ نفر با در نظر گرفتن محل تحصیل (۱۹۲ طلبه و ۱۱۱ دانشجو) و سطح تحصیلات (کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و معادل آنها)، به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب و از آنها خواسته شد تا به ابزارهای پژوهش پاسخ دهند. برای گردآوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

الف. پرسش‌نامه صمیمیت زناشویی: برای اندازه‌گیری میزان صمیمیت زناشویی شرکت‌کنندگان، از پرسش‌نامه صمیمیت زناشویی / *ولیا* و همکاران (۱۳۸۵) استفاده شد. این پرسش‌نامه، مشتمل بر ۸۵ سؤال و مقیاس آن طیف لیکرت است و در نه بعد صمیمیت زناشویی را می‌سنجد. نمره فرد در این آزمون، از طریق جمع نمرات گزینده‌ها به دست می‌آید. برای بررسی روایی همزمان، پرسش‌نامه صمیمیت زناشویی از مقیاس صمیمیت *واکر* و

تامپسون (۱۹۸۳) استفاده گردید. نتایج نشان داد که همبستگی بین آزمون صمیمیت زناشویی و مقیاس تامپسون و واکر، ۰/۹۲ بوده است که در سطح ۰/۰۱ معنادار است. برای تعیین پایایی آن نیز از آلفای کرونباخ استفاده شد که آلفای کرونباخ کل آزمون ۹۸/۵۸ محاسبه شده است (اولیا و همکاران، ۱۳۸۵). بنابراین، پرسش‌نامه از پایایی مناسب برخوردار است. در این پژوهش، برای این پرسش‌نامه، ضریب آلفای ۰/۹۳ به دست آمد.

ب. پرسش‌نامه جهت‌گیری مذهبی: این پرسش‌نامه توسط آلپورت و راس در سال ۱۹۵۰ برای سنجش جهت‌گیری‌های درونی و بیرونی مذهب، در ۲۱ گویه ساخته شد که در این مقیاس ۲۱ سؤالی، عبارات ۱ تا ۱۲ جهت‌گیری مذهبی درونی و عبارات ۱۳ تا ۲۱، جهت‌گیری مذهبی درونی را می‌سنجد. آلپورت و راس (۱۹۶۷)، همبستگی جهت‌گیری درونی و بیرونی را ۰/۲۱- گزارش کردند. در این ابزار، پاسخ هر گویه با استفاده از مقیاس درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری می‌شود که دامنه آن از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف بوده و به پاسخ‌ها نمره یک تا پنج تعلق می‌گیرد (عاشوری، ۱۳۹۴). اعتبار و روایی پرسش‌نامه، توسط جان بزرگی (۱۳۸۷، ص ۱۲۰)، به دست آمده است. همسانی درونی آن با استفاده از آلفای کرونباخ، برای جهت‌گیری مذهبی درونی، ۰/۷۴ و برای جهت‌گیری مذهبی بیرونی، ۰/۷۰ و پایایی بازآزمایی آن برای هر دو مقیاس، ۰/۷۴ به دست آمده است (مختاری و همکاران، ۱۳۸۰). در این پژوهش برای این پرسش‌نامه، ضریب آلفای ۰/۶۸ به دست آمد.

ج. فرم کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه (YSQ-SF): یانگ در سال ۱۹۹۸ فرم کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را برای اندازه‌گیری ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه تهیه کرد که از ۷۵ گویه، دارای بیشترین بار عاملی در فرم بلند ۲۰۵ سؤالی اولیه تشکیل شده است (شایقیان و همکاران، ۱۳۹۰). این ابزار خود توصیفی، دارای پاسخ‌های ۶ درجه‌ای (کاملاً غلط=۱، تقریباً غلط=۲، بیشتر درست تا غلط=۳، اندکی درست=۴، تقریباً درست=۵ و کاملاً درست=۶) است و طرح‌واره‌ها را در قالب ۵ حوزه می‌سنجد. درباره ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسش‌نامه، بررسی‌های متعددی انجام شده است. از جمله در پژوهش والر و همکاران (۲۰۰۲)، ثبات درونی محاسبه‌شده برای عوامل پرسش‌نامه از ۰/۶۵ تا ۰/۹۰ گزارش شد و در پژوهش بارانف و اوبی (Baranoff & Oei، ۲۰۰۷) نیز ساختار عاملی و روایی سازه آن مورد تأیید قرار گرفت. در ایران، در پژوهشی که توسط آهی و همکاران (۱۳۸۶)، برای بررسی روایی و اعتبار فرم کوتاه در دانشجویان انجام شد، نتایج نشان داد که اعتبار و روایی پرسش‌نامه، به دو شیوه همسانی درونی آلفای کرونباخ و بازآزمایی به ترتیب، ۰/۸۵ و ۰/۷۶ بود. در این پژوهش، برای این پرسش‌نامه، ضریب آلفای ۰/۹۴ به دست آمد.

برای اجرای پژوهش، ابتدا جامعه موردنظر به دو گروه کلی دانشجوی و طلبه تقسیم گردید. سپس، از نظر سطح تحصیلات در سه دسته ناهمبوش (کاردانی / سطح یک حوزه، کارشناسی / سطح دو حوزه، کارشناسی ارشد / سطح سه حوزه) طبقه‌بندی شدند. پس از تقسیم واحدهای نمونه‌برداری به طبقه‌های مختلف، گام بعدی این بود که برای هر طبقه، یک نمونه تصادفی ساده به دست آید و در گزینش مقدار گروه نمونه، اهمیت فراوانی نسبی هر طبقه مورد توجه قرار گیرد. براین اساس، با مراجعه

به هریک از مراکز علمی مذکور، به صورت تصادفی از کلاس‌های رشته‌های گوناگون و مقاطع مختلف تحصیلی، تعداد موردنظر انتخاب و افراد انتخابی، با رعایت اصول علمی و ارائه توضیحات لازم، به تکمیل دفترچه حاوی سه پرسش‌نامه اقدام نمودند. محاسبات آماری لازم، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی و با استفاده از نسخه بیست و سوم نرم‌افزار بسته آماری علوم اجتماعی (SPSS۲۳) انجام شد. در سطح توصیفی از میانگین و انحراف استاندارد و در سطح استنباطی از ضریب همبستگی و آزمون رگرسیون گام به گام استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

نمونه مورد مطالعه شامل ۳۰۳ نفر (۷۵ مرد و ۲۲۸ زن) آزمودنی بود که میانگین سنی آنان، ۲۹/۶۸ با انحراف معیار ۶/۵۱ به دست آمد. به صورت میانگین، از زمان ازدواج این افراد ۸/۳۸ سال گذشته بود و میانگین تعداد فرزندان آنان ۱/۱۸ محاسبه شد. از نظر تحصیلات، ۲۸ نفر (۹/۲۴ درصد) از شرکت‌کنندگان در مقطع فوق‌دیپلم یا سطح یک حوزه، ۱۴۳ نفر (۴۷/۱۹ درصد) در مقطع لیسانس یا سطح دو حوزه، ۱۲۱ نفر (۳۹/۹۳ درصد) در مقطع کارشناسی ارشد، یا سطح سه حوزه و ۱۱ نفر (۳/۶۳ درصد)، در مقطع دکترا یا سطح چهار حوزه علمیه مشغول به تحصیل بودند. نتایج مربوط به میانگین، انحراف استاندارد و همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول ۱: میانگین، انحراف استاندارد و ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
							۱	۱. صمیمیت زناشویی
						۱	-۰/۴۰**	۲. حوزه بریدگی و طرد
					۱	۰/۶۷**	-۰/۳۷**	۳. حوزه خودگردانی و عملکرد مختل
				۱	۰/۴۸**	۰/۴۳**	-۰/۲۴**	۴. حوزه دیگر جهت‌مندی
			۱	۰/۴۵**	۰/۴۲**	۰/۴۰**	-۰/۱۱	۵. حوزه گوش‌به‌زنگی و بازداری
		۱	۰/۴۳**	۰/۳۴**	۰/۵۴**	۰/۵۰**	-۰/۱۹**	۶. حوزه محدودیت‌های مختل
	۱	-۰/۲۳**	-۰/۱۰*	-۰/۱۵**	-۰/۲۸**	-۰/۲۸**	۰/۳۴**	۷. جهت‌گیری مذهبی درونی
۱	-۰/۲۴**	۰/۱۸**	۰/۱۲*	۰/۱۹**	۰/۲۵**	۰/۲۹**	-۰/۲۴**	۸. جهت‌گیری مذهبی برونی
								M
								SD

*p<۰/۰۱ **p<۰/۰۰۵

جدول (۱) نشان می‌دهد که بیشترین سطح بین شرکت‌کنندگان در ابعاد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، مربوط به حوزه بریدگی و طرد می‌باشد. همچنین، بیشترین سطح مربوط به جهت‌گیری مذهبی، در بعد درونی به دست آمد. طبق ماتریس همبستگی بین حوزه‌های بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگر جهت‌مندی، محدودیت‌های مختل و جهت‌گیری مذهبی بیرونی، با صمیمیت زناشویی ارتباط منفی و معناداری وجود دارد. همچنین، رابطه بین جهت‌گیری مذهبی درونی، با صمیمیت زناشویی مثبت و معنادار است. برای تعیین سهم هریک از خرده‌مقیاس‌های ابعاد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی، از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد که نتایج آن در جداول ذیل منعکس شده است.

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام مربوط به صمیمیت زناشویی از طریق ابعاد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی

شاخص مدل	مجموع مجزورات	Df	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری	R	R ²	ضریب تبیین	خطای برآورد	۱	
										رگرسیون	باقیمانده
۱	۶۰۳۴۴/۵۷۰	۱	۶۰۳۴۴/۵۷۰	۵۹/۳۵۲	۰/۰۰۰۱	۰/۴۰۶	۰/۱۶۵	۰/۱۶۲	۳۱/۸۸۶	رگرسیون	۲۰۶۰۳۵/۰۲۱
	۱۰۱۶/۷۲۸	۳۰۱	۳۰/۵۴	۴۰۱۷۹/۴۳۰	۰/۰۰۰۱	۰/۴۶۸	۰/۲۱۹	۰/۲۱۴	۳۰/۸۷۷	رگرسیون	۸۰۳۵۸/۸۶۱
۲	۲۸۶۰۲۰/۷۳۰	۳۰۰	۹۵۳/۴۰۲	۴۲/۱۴۳	۰/۰۰۰۱	۰/۴۶۸	۰/۲۱۹	۰/۲۱۴	۳۰/۸۷۷	باقیمانده	۲۸۶۰۲۰/۷۳۰
	۲۸۶۶۱/۳۵۴	۳	۹۴۲/۲۰۱	۲۹/۹۵۲	۰/۰۰۰۱	۰/۴۸۱	۰/۲۳۱	۰/۲۲۳	۳۰/۶۹۵	رگرسیون	۸۴۶۶۱/۳۵۴
۳	۲۸۱۷۱۸/۲۳۷	۲۹۹	۹۴۲/۲۰۱	۲۹/۹۵۲	۰/۰۰۰۱	۰/۴۸۱	۰/۲۳۱	۰/۲۲۳	۳۰/۶۹۵	باقیمانده	۲۸۱۷۱۸/۲۳۷

نتایج جدول (۲) نشان داد که حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، قوی‌ترین رابطه را با صمیمیت زناشویی دارد ($R=۰/۴۰$)، $P=۰/۰۰۰۱$ ، $df=۱$ ، $F=۵۹/۳۵۲$). این متغیر، ۱۶ درصد از میزان صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. در مرحله بعد، با اضافه شدن جهت‌گیری مذهبی درونی، ضریب همبستگی به ۰/۴۶ و ضریب تبیین به ۲۱ درصد ارتقا یافت. در گام سوم و با اضافه شدن حوزه خودگردانی و عملکرد مختل نیز ضریب همبستگی ۰/۴۸ و ضریب تبیین ۰/۲۲ به دست آمد. این بدان معناست که حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، جهت‌گیری مذهبی درونی و حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، در مجموع ۲۲ درصد از واریانس صمیمیت زناشویی را تبیین می‌کنند.

جدول ۳: شاخص‌های آماری و ضرایب متغیرهای پیش‌بین در رگرسیون مربوط به صمیمیت زناشویی

شاخص متغیر	ضریب غیراستاندارد بتا	خطای معیار	ضریب استاندارد بتا	T	سطح معناداری
مقدار ثابت	۳۳۳/۲۲۳	۵/۷۳۲		۵۸/۱۳۸	۰/۰۰۰
حوزه بریدگی و طرد	-۰/۸۵۶	۰/۱۱۲	-۰/۴۰۶	-۷/۷۰۴	۰/۰۰۰
مقدار ثابت	۲۵۸/۲۵۸	۱۷/۲۷۸		۱۴/۹۴۸	۰/۰۰۰
حوزه بریدگی و طرد	-۰/۷۱۷	۰/۱۱۳	-۰/۳۳۶	-۶/۳۲۴	۰/۰۰۰
جهت‌گیری مذهبی درونی	۲/۳۶۳	۰/۵۱۶	۰/۲۴۴	۴/۵۸۲	۰/۰۰۰
مقدار ثابت	۲۶۶/۷۱۲	۱۷/۶۲۶		۱۵/۱۳۲	۰/۰۰۰
حوزه بریدگی و طرد	-۰/۵۱۱	۰/۱۴۹	-۰/۲۴۰	-۳/۴۳۸	۰/۰۰۱
جهت‌گیری مذهبی درونی	۲/۲۱۷	۰/۵۱۷	۰/۲۳۹	۴/۲۸۶	۰/۰۰۰
حوزه خودگردانی و عملکرد مختل	-۰/۳۹۲	۰/۱۸۴	-۰/۱۴۹	-۲/۱۳۷	۰/۰۳۳

نتایج ضرایب بتای استاندارد شده، نشان می‌دهد حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ($B=-۰/۳۴$)، $P<۰/۰۰۱$) و حوزه خودگردانی و عملکرد مختل ($B=-۰/۱۴۹$)، $P<۰/۰۰۳$)، به صورت منفی و جهت‌گیری مذهبی درونی ($B=۰/۲۳۹$)، $P<۰/۰۰۰۱$)، به صورت مثبت صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند. براساس ضریب بتا، به ازای یک واحد افزایش در حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، میزان صمیمیت زناشویی ۰/۳۴- واحد و به ازای یک واحد افزایش در حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، میزان صمیمیت زناشویی ۰/۱۴- واحد کاهش می‌یابد. همچنین، به ازای یک واحد افزایش در جهت‌گیری مذهبی درونی، میزان صمیمیت زناشویی ۰/۲۲ واحد افزایش یافت. بنابراین، با توجه به این یافته‌ها، از میان سه متغیر پیش‌بین معنادار، حوزه بریدگی و طرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با قدرت بیشتری، می‌تواند صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی کند.

نتیجه‌گیری

این پژوهش، با هدف بررسی نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی انجام شد. فرضیه اولیه پژوهش این بود که بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و صمیمیت زناشویی همبستگی منفی وجود دارد. نتایج همبستگی نیز با تأیید این فرضیه، بیانگر این است که بین تمامی حوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و صمیمیت زناشویی، ارتباط منفی و معناداری وجود دارد. نتایج این تحقیق، با پژوهش‌های کلیفتون (۱۹۹۵)، استیلز (۲۰۰۴)، اندوز و حمیدپور (۱۳۸۵)، نوالفقاری و همکاران (۱۳۸۷)، پیروی و بهرامی (۱۳۹۶) و آریز فر و پورشریاری (۱۳۹۶) همسو است. در این تحقیق، روشن شد که هرچه طرح‌واره‌ها ناسازگارتر باشد، صمیمیت زناشویی کاهش می‌یابد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت: زمانی که نیاز خاصی ارضا نشود، طرح‌واره ناسازگار در آن قلمرو ایجاد می‌شود. با ارضا نشدن نیازهای دلبستگی و صمیمیت و سرخوردگی از روابط عاطفی اولیه، طرح‌واره‌های ناسازگار مربوط به روابط صمیمانه ایجاد می‌شود. این باورها و طرح‌واره‌ها، در روابط بین فردی و بزرگسالی و در دوران تأهل و روابط زناشویی نمود می‌یابند و بر آن تأثیر مخرب می‌گذارند (یانگ و همکاران، ۱۳۸۹). در واقع طرح‌واره‌ها، رفتارهای همسران را تحت تأثیر قرار داده و آنها را جهت‌دهی می‌کنند (یانگ و همکاران، ۱۹۹۷). اساساً طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، موجب سوگیری در تفسیر رویدادها می‌شوند. این سوگیری‌ها، در آسیب‌شناسی روانی به صورت سوءتفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف‌شده، فرض‌های نادرست، هدف‌ها و چشم‌داشت‌های غیرواقع‌بینانه در همسران پدید می‌آیند. این سوءبرداشت‌ها بر ادراک‌ها و ارزیابی‌های بعدی (زندگی مشترک) تأثیر می‌گذارند؛ زیرا طرح‌واره‌ها در مسیر زندگی تداوم دارند و بر چگونگی رابطه فرد با خود و دیگران (به‌ویژه شریک زندگی) مؤثر هستند (یوسفی و همکاران، ۱۳۸۹). از آنجاکه این طرح‌واره‌ها ناکارآمدند، موجب ناخشنودی در روابط زناشویی شده و زمینه‌های دوری و عدم صمیمیت را فراهم می‌کنند (محمدی و فتحی آشتیانی، ۱۳۹۶). از نظر یانگ آسیب‌رسان‌ترین و قدرتمندترین طرح‌واره‌ها، چهار طرح‌واره رهاشدگی / بی‌ثباتی، بی‌اعتمادی / بدرفتاری، محرومیت هیجانی و نقص / شرم می‌باشند که در حوزه اول، «بریدگی و طرد» قرار دارند (آزادبخت و وکیلی، ۱۳۹۲). حوزه بریدگی و طرد به‌گونه‌ای معمول در خانواده‌هایی به وجود می‌آیند که بی‌عاطفه، سرد، مضایقه‌گر، منزوی، تندخو، غیرقابل پیش‌بینی یا بدرفتار هستند. این موارد، زمینه‌های کاهش صمیمیت زناشویی در بزرگسالی و روابط زوجین را فراهم می‌آورند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که درحوزه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، پس از حوزه «طرد» حوزه «خودگردانی و عملکرد مختل» نیز در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی مؤثر است. این حوزه، شامل چهار طرح‌واره ناسازگار وابستگی، بی‌کفایتی / آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری / خودتحوّل نیافته، گرفتار / شکست می‌باشد. براساس نظر یانگ (۱۳۸۶)، افرادی که در این طرح‌واره‌ها مشکل دارند، انتظاراتی که از محیط دارند، با توانایی آنها برای جدایی، بقا و عملکرد مستقل با انجام موفقیت‌آمیز کارها تداخل می‌کند. این فرد، به اعتقاد یانگ و گلووسکی (۱۹۹۷)، در روابط

عاشقانه، در حفظ هویت شخصی خود و شریک زندگی، طرح‌واره وابستگی فعالی دارند و ممکن است از همسر خود انتظار داشته باشند که بیش از حد، حامی وی بوده و مانند یک بچه، از او مراقبت نماید (داتیلیو و بیرشک، ۱۳۸۵). به عبارت دیگر، افرادی که در این حوزه دچار مشکل هستند، قدرت عملکرد مستقل در زندگی مشترک را ندارند و به صورت افراطی، وابسته به شریک زندگی خویش هستند. آنان در ایجاد و حفظ حد و مرز شخصی بین خود و همسرشان ناتوان بوده و انتظار حمایت و مراقبت همیشگی را از او دارند. این نحوه تعامل با شریک زندگی، تعارضاتی را در زندگی با خود به همراه دارد و مانع ایجاد یک‌رنگی و صمیمیت زناشویی می‌شود.

نتیجه دیگری که از این پژوهش، حاصل شد، این بود که جهت‌گیری مذهبی بیرونی با صمیمیت زناشویی رابطه منفی و جهت‌گیری مذهبی درونی، با صمیمیت زناشویی رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که جهت‌گیری مذهبی درونی، نقش مهمی در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی ایفا می‌کند. این یافته، با نتایج مطالعات پیشین، دماریس و همکاران (۲۰۱۰)، سالیوان (۲۰۰۱)، لویز و همکاران (۲۰۱۱)؛ هاسلی (۲۰۰۶)، خدایاری‌فرد و همکاران (۱۳۸۶)، نجفی (۱۳۸۹)، نیوشا و همکاران (۱۳۹۲)، عاشوری (۱۳۹۴)، خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۹۳)، رضایور میرصالح (۱۳۹۴)، کرومری (Krumrei) و همکاران (۲۰۱۱)، حیرایان‌فر و همکاران (۲۰۱۸) همسو است. کرومری و همکاران (۲۰۱۱)، بیان می‌کنند که باورهای مذهبی سازگاری شخصی فرد را در مواجهه با مشکلات منفی زندگی زناشویی افزایش می‌دهد. در تبیین این یافته، می‌توان گفت: افراد دارای جهت‌گیری مذهبی درونی، برخلاف افراد دارای جهت‌گیری مذهبی بیرونی خود را در مقابل مشکلات و رویدادهای تنش‌زای زندگی تنها نمی‌دانند. آنها باور دارند که خدا یار و یاور آنهاست و مشکلات خود را با کمک و وساطت خداوند حل می‌کنند. آنها معتقدند: حمایت و پشتیبانی خدا به آنان نیرو می‌دهد تا به اهداف خود برسند و مشکلاتشان را حل کنند و در نهایت، این امر موجب می‌شود احساس رضایت بیشتری از روابط زناشویی داشته باشند و صمیمیتشان بیشتر شود (عاشوری، ۱۳۹۴). در واقع، افراد مذهبی با جهت‌گیری درونی، دارای روان‌بنه‌هایی مبتنی بر مرجعیت بخشیدن به ساختار روابط و مناسبات انسان در تمام ابعاد آن، در پرتو رابطه انسان با خدا می‌باشند. افرادی که جهت‌گیری مذهبی درونی دارند، بنابر دلایل اعتقادی و مذهبی، که در نظام خانواده دارند، نسبت به ارزش‌ها و علایق یکدیگر حساس‌تر هستند و در فعالیت‌های خانوادگی وقت و انرژی بیشتری صرف یکدیگر می‌کنند و این امر موجب پیوستگی بیشتر نظام خانواده می‌شود (آلبورت و روس، ۱۹۶۷) و در نتیجه، موجب افزایش صمیمیت زوجین می‌شود. اما افرادی که جهت‌گیری مذهبی بیرونی دارند، بنابر هدفگرا بودنشان بیشتر خود محور هستند و اغلب سعی می‌کنند دستور دهند و به‌طور کلی، از رفتار صمیمانه و دوستانه کمتری در نظام خانواده برخوردار هستند (آهنگرکانی و همکاران، ۱۳۹۳). افراد دارای جهت‌گیری مذهبی بیرونی، مذهب را وسیله‌ای برای رسیدن به مقاصد و اهدافی که مهم از مذهب می‌باشد، می‌دانند. این امر موجب کاهش صمیمیت زوجین شده و در واقع، تأثیر منفی بر صمیمیت زناشویی دارد (نیوشا و همکاران، ۱۳۹۲).

بنا بر تبیین مذکور می‌توان گفت: آنچه موجب می‌شود جهت‌گیری مذهبی درونی، برخلاف جهت‌گیری مذهبی بیرونی، نقش بیشتری در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی ایفا کند، این است که از نظر آلپورت و راس (۱۹۶۷)، افراد دارای جهت‌گیری مذهبی درونی، مذهب را از درون طلب کرده، با آن زندگی می‌کنند و نیز تمامی زندگی خود را با آن معنادار و با انگیزه می‌سازند (پاشائی و همکاران، ۱۳۹۲). این انگیزه در زندگی مشترک نیز نمود پیدا می‌کند. گرایش به اعمال، تفکرات مذهبی و اصول سازمان‌یافته درونی، موجب افزایش ادراک افراد در کیفیت رابطه زناشویی می‌شود (نیوشا و همکاران، ۱۳۹۲). وقتی زوجین بتوانند تأثیر حضور خداوند را در زندگی زناشویی‌شان احساس کنند و به هنگام بروز مشکلات و موانع، ارتباط با همسر خود، حضور خداوند را در کنار خود احساس کنند و از اعمال مذهبی کمک بگیرند، غالباً راحت‌تر با مشکلات زناشویی کنار آمده و احساس رضایت و صمیمیت بیشتری می‌کنند (رضاپورمیرصالح، ۱۳۹۴، به نقل از: گودمن و دولاهیت، ۲۰۰۶). زوجینی که در صمیمیت و نزدیکی بین فردی مشکل دارند و تمایل به عدم صمیمیت دارند، ممکن است از توجه به عقاید دینی و تعهد به یک تشکل مذهبی سود ببرند؛ به این معنا که منابع اضافی حمایت اجتماعی از خداوند و تشکل‌های مذهبی، حس عدم صمیمیت بین فردی و اثرات منفی موانع صمیمیت زوجین را کاهش می‌دهد و مذهبی بودن، در مواجهه زوجین با مشکلات زناشویی، به‌عنوان یک ضربه‌گیر عمل می‌کند (لوپز و همکاران ۲۰۱۱). در واقع، افراد با جهت‌گیری مذهبی درونی، که دارای افکار و اعمال و اصول سازمان‌یافته درونی هستند، در روابط با همسر خود کمتر دچار احساس طرد و بی‌اعتمادی و ناامنی می‌کنند و از صمیمیت بیشتری برخوردارند؛ زیرا مذهب راهنمایی‌هایی کلی در اختیار بشر قرار داده که اگر زوجین به آنها عمل کنند، منجر به استحکام پیوند زناشویی و صمیمیت بیشتر آنها می‌شود (ماهونی و همکاران، ۲۰۰۳).

در سطح نظری یافته‌های این پژوهش، بر نقش مهم جهت‌گیری مذهبی درونی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، در پیش‌بینی صمیمیت زناشویی تأکید می‌کند. در سطح عملی نیز با توجه به یافته‌های این پژوهش، مشخص می‌شود که در فرایند زوج‌درمانی، باید طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و جهت‌گیری مذهبی، هریک از زوجین مورد ارزیابی قرار گیرد و در صورت لزوم، مداخلاتی در زمینه بهبود و اصلاح آن انجام شود. یافته‌ها می‌تواند اطلاعات مناسبی را به روان‌شناسان و مشاورانی که مراجعانی با مشکلات مربوط به صمیمیت دارند، ارائه دهد. عمده‌ترین محدودیت این پژوهش، جامعه آماری آن است که صرفاً شامل دانشجویان و طلاب متأهل شهر قم بود. بنابراین، پیشنهاد می‌شود برای افزایش گستره تعمیم‌پذیری یافته‌ها، این پژوهش در نمونه وسیع‌تر و جوامع دیگر تکرار شود.

منابع

- افروز، غلامعلی، ۱۳۸۶، *روانشناسی خانواده: همسران برتر*، تهران، انجمن اولیاء و مربیان.
- اندوز، زهرا و حمید حمیدپور، ۱۳۸۴، «بررسی رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار با سبک دلبستگی و سازگاری زناشویی»، در: *دومین کنفرانس آسیب‌شناسی خانواده در ایران*، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- _____، ۱۳۸۵، «بررسی رابطه بین طرح‌واره‌های ناسازگار با سبک دلبستگی و رضایت از زندگی زناشویی در زوجین»، در: *دومین کنفرانس سراسری آسیب‌شناسی خانواده در ایران*، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- اولیاء، نرگس و همکاران، ۱۳۸۵، «تأثیر آموزش غنی‌سازی زندگی زناشویی بر افزایش صمیمیت زوجین»، *خانواده‌پژوهی*، دوره دوم، ش ۶ ص ۱۱۹-۱۳۵.
- آرین‌فر، نیره و مه‌سیما پورشهریاری، ۱۳۹۶، «مدل معادلات ساختاری پیش‌بینی تعارضات زناشویی براساس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه حوزه بریدگی و طرد و متغیر میانجی سبک‌های عشق‌ورزی»، *فهرنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ش ۲۹، ص ۱۰۷-۱۲۴.
- آزادبخت، راحیل و پرویش و کیلی، ۱۳۹۲، «رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی زنان»، *روانشناسی تربیتی*، ش ۳، ص ۱۸۱.
- آهنگرکانی، محمد و همکاران، ۱۳۹۳، «رابطه ارزش‌های ازدواج و جهت‌گیری مذهبی با ساختار خانواده در افراد متأهل»، *تحقیقات علوم رفتاری*، ش ۲۵، ص ۴۴-۵۷.
- آهی، قاسم و همکاران، ۱۳۸۶، «پایایی و اعتبار فرم کوتاه پرسش‌نامه طرح‌واره‌های یانگ»، *روانشناسی و علوم تربیتی*، ش ۳، ص ۲۰-۵۰.
- باگاروزی، دنیس، ۱۳۸۵، *افزایش صمیمیت در ازدواج*، ترجمه سیدحمید آتش‌پور و همکاران، اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان.
- پاشائی، لیلیا و همکاران، ۱۳۹۲، «پیش‌بینی رضایت زناشویی بر مبنای جهت‌گیری مذهبی (درونی - بیرونی) در دانشجویان زن دانشگاه آزاد»، *زن و مطالعات خانواده*، ش ۲۰، ص ۳۷-۵۲.
- پیروی، مریم و هادی بهرامی، ۱۳۹۶، «بررسی رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه زوجین و سازگاری زناشویی در دانشجویان متأهل واحد علوم تحقیقات تهران»، *رویش روانشناسی*، سال ششم، ش ۱، ص ۱۳۱-۱۵۸.
- جان‌بزرگی، مسعود، ۱۳۷۸، *بررسی اثربخشی روان‌درمانگری و بدون جهت‌گیری مذهبی اسلامی بر اضطراب و تنیدگی*، رساله دکتری، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.
- خجسته‌مهر، رضا و همکاران، ۱۳۹۴، «نقش تعدیل‌کنندگی تعهد دینی در رابطه بین سبک‌های دلبستگی ناایمن و صمیمیت زناشویی»، *روانشناسی معاصر*، ش ۱، ص ۴۳-۵۴.
- خدایاری‌فرد، محمد و همکاران، ۱۳۸۶، «رابطه نگرش مذهبی با رضایتمندی زناشویی در دانشجویان متأهل»، *خانواده‌پژوهی*، ش ۱۰، ص ۶۱۱-۶۱۹.
- دالتیو، فرانک ام و بهروز بیرشک، ۱۳۸۵، «رفتاردرمانی شناختی زوج‌ها»، *تازه‌های علوم‌شناختی*، ش ۲، ص ۷۲-۸۱.
- ذوالفقاری، مریم و همکاران، ۱۳۸۷، «تعین رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با ابعاد صمیمیت زناشویی زوجین شهر اصفهان»، *خانواده‌پژوهی*، ش ۱۵، ص ۲۴۸-۲۶۱.
- رحیم‌پور، فرزانه و همکاران، ۱۳۹۲، «تبیین رضایت زناشویی براساس هوش معنوی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه»، *تحقیقات مدیریت آموزشی*، ش ۳، ص ۷۷-۹۰.
- رضاپورمیرصالح، یاسر ۱۳۹۴، «ارتباط ایمان به حضور خداوند در زندگی زناشویی و رضایت‌مندی زناشویی: بررسی نقش میانجی شیوه‌های مقابله»، *پژوهش‌های کاربردی در روانشناختی*، ش ۱، ص ۱۷۳-۱۹۲.
- رضایی، جواد و همکاران، ۱۳۹۱، «تأثیر آموزش زوج‌درمانی اسلام‌محور بر تعهد زناشویی زوجین»، *روانشناسی و دین*، سال پنجم،

ش ۱، ص ۳۷-۶۰

روحانی، عباس و داوود معنوی‌پور، ۱۳۸۷، «رابطه عمل به باورهای دینی با شادکامی و رضایت زناشویی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه»، *دانش و پژوهش در روانشناسی*، ش ۳۵ و ۳۶، ص ۱۸۹-۲۰۶.

شایقیان، زینب و همکاران، ۱۳۹۰، «بررسی طرح‌واره‌ها و پیوند والدینی در دختران نوجوان با وزن طبیعی، چاق و یا دارای علائم بی‌اشتهایی عصبی»، *پژوهنده*، ش ۱، ص ۳۰-۳۸.

صدیقی، اکرم و همکاران، ۱۳۹۳، «بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی با سازگاری زناشویی زوجین»، *دین و سلامت*، ش ۱، ص ۴۹-۵۶.
صدیقی، اکرم و همکاران، ۱۳۹۴، «بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی با رضایت زناشویی زوجین شهر قم»، *مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار*، ش ۶ ص ۹۶۶-۹۷۱.

طباطبائی، سیدمحمدحسین، ۱۳۸۵، *المیزان فی تفسیرالقرآن*، ترجمه، سیدمحمدباقر موسوی همدانی، تهران، اسلامی.
عاشوری، جمال، ۱۳۹۴، «ارتباط صفات شخصیت، جهت‌گیری مذهبی و منبع کنترل با رضایت زناشویی زنان سالمند»، *پرستاری سالمندان*، ش ۳، ص ۲۱-۳۳.

غرابی، بنفشه و همکاران، ۱۳۸۷، «بررسی ارتباط سلامت روان با مذهب درونی و بیرونی در شهر کاشان»، *پژوهش‌های نوین روانشناختی*، ش ۱۰، ص ۸۳-۵۹.

گلدنبرگ، ایرنه و هربرت گلدنبرگ، ۱۳۹۴، *خانواده‌درمانی*، ترجمه حسین شاهی پرواتی و همکاران، تهران، روان.
محمدی، بهاره و علی فتحی‌آشتیانی، ۱۳۹۶، «طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و رضایت‌مندی زناشویی در زوجین»، *روانشناسی معاصر*، ش ۱۲، ص ۱۵۴۱-۱۵۵۱.

محمدی‌فر، محمدعلی و همکاران، ۱۳۹۲، «نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و عوامل شخصیت در پیش‌بینی رضایت زناشویی جانبازان»، *روانشناسی نظامی*، دوره ۴، ش ۱۴، ص ۶۱-۷۰.

مختاری، عباس و همکاران، ۱۳۸۰، «رابطه جهت‌گیری با میزان تنیدگی»، *روانشناسی*، ش ۱، ص ۵۶-۶۷.
مظلومی، سعیده، ۱۳۸۶، *تأثیر برنامه غنی‌سازی ازدواج بر افزایش صمیمیت زوج‌های بدون مشکل*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مشاوره خانواده، تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.

منجزی، فرزانه و همکاران، ۱۳۹۰، «بررسی اثر ارتباط اسلامی و نگرش‌های مذهبی بر بهبود رضایت زناشویی»، *تحقیقات علوم رفتاری*، ش ۱، ص ۳۰-۳۷.

نجفی، حسین، ۱۳۸۹، *بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی با رضایت زناشویی و صمیمیت زناشویی معلمان دبیرستان*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مشاوره، تهران، دانشگاه تهران.

نیوشا، بهشته و همکاران، ۱۳۹۲، «رابطه جهت‌گیری مذهبی و صمیمیت با وضعیت زناشویی دانشجویان متأهل زن دانشگاه علوم تحقیقات ساوه»، *تحقیقات مدیریت آموزشی*، ش ۲، ص ۱۵-۲۶.

یانگ، جفری و همکاران، ۱۳۸۹، *طرح‌واره درمانی: راهنمای عملی برای متخصصین*، ترجمه حسن حمیدپور و زهرا اندوز، تهران، ارجمند.
یانگ، جفری، ۱۳۹۵، *شناخت‌درمانی اختلالات شخصیت*، ترجمه علی صاحبی و حسن حمیدپور، تهران، ارجمند.

یوسفی، رحیم و همکاران، ۱۳۸۹، «اثربخشی مداخله آموزش مبتنی بر مدل طرح‌واره‌ها در ارتقاء رضایت زناشویی»، *روانشناسی بالینی*، ش ۳، ص ۲۵-۳۷.

- adjustment", *Journal of behavioral sciences*, V. 4, N. 3. P. 199-206.
- Allport, GW. & Ross, JM, 1967, "Personal Orientation and Prejudice Religious", *Journal of personality and social psychology*, N. 5, p. 432-443.
- Bagarozzi, D.A, 2013, *Enhancing Intimacy in Marriage: A clinician Guide*, New York, Routledge.
- Baranoff, J. & Oei, P.S., 2007, "Young Schema Questionnaire: Review of Psychometric and Measurement Issues Australian", *Journal of Psychology*, N. 59, p. 78-86.
- Beck, A.T, 1967, *Depression: Clinical, experimental, and theoretical aspects*, New York, Hoeber. Republished as *Depression: Causes and treatment*. Philadelphia, University of Pennsylvania Press.
- Bjerke E; et al, 2011, "Interpersonal problems among 988 norwegian psychiatric outpatients. A study of pretreatment self-reports", *Comprehensive Psychiatry*, N. 52, p. 273-279.
- Chatva, Y., Wishman, M. A, 2009, "Partner schemas and relationship functioning: A states of mind analysis", *Behavior therapy*, N. 40, p. 50-56.
- Clifton, J. A, 1995, "The effects of parenting style, attachment, and early maladaptive schema on adult romantic relationships", Doctoral dissertation, University of Georgia, *Dissertation Abstracts International*, N. 56, p. 57-91.
- DeMaris, A; et al, 2010, "Sanctification of marriage and general religiousness as buffers of the effects of marital inequity", *Journal of Family Issues*, N. 31, p. 1255- 1278.
- Ellison CG; et al, 2011, "The effects of parental marital discord and divorce on the religious and spiritual lives of young adults", *JSSR*. 40. n 25, p 38-51.
- Hamidpour H, Andouz Z, 2014, *Translation of Schema therapy*. Young JE, Klosko JS, Weishaar ME (Authors). Tehran. Arjmand Publications, (Persian).
- Haseley, J. L, 2006, "Marital satisfaction among newly married couples: Associations with religiosity and romantic attachment style", *Dissertation Prepared for the Degree of Doctor of Philosophy*, University of North Texas.
- Heydarianfar, N; et al, 2018, "Investigating the Relationship between Early Maladaptive Schemas and Quality of Life with Mediating Religious Commitment in Isfahan Women", *Journal of Research in Medical and Dental Science*, N. 3, p. 400-407.
- Jacquin, K. M, 1997, "The effects of maladaptive schemata on information processing", Unpublished doctoral dissertation. The University of Texas.
- Krumrei, E. J ; et al, 2011, "Spiritual stress and coping model of divorce: A longitudinal study", *Journal of Family Psychology*, N. 25, p. 966-973.
- Lopez, J; et al, 2011, "Religious commitment, adult attachment, and marital adjustment in newly married couples", *Journal of Family Psychology*, N. 25, p. 301-309.
- Mahoney, A others, 1999, "Marriage and spiritual Realm: the role of and distal religious constus in marital functioning", *Journal of family psychology*, V. 13, N. 3, p. 321-338.
- Mahoney, A; et al , 2003, "Sanctification in family relationship", *Review of Religious Research*, N. 44, p. 220-236.
- Pascal, A; et al, 2008, "Development and validation of the Cognitive Inventory of Subjective Distress", *International Journal of Geriatric Psychiatry*, N. 23, p. 1175-1182.
- Patrick S; et al , 2017, "differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction", *The Family Journal*, N. 2, p. 359-367.
- Pielage S; et al, 2005, "Adult attachment, intimacy and psychological distress in a clinical and community sampel", *Clinical Psychology and Psychotherapy*, N. 12, p. 455-464.
- Sandya, S, 2009, "The social context of marital happiness in urban indian couple: Interpla of

- intimacy and conflict", *Journal of marital and family therapy*, N. 3, p. 74-96.
- Stiles, O. E, 2004, "Early maladaptive schemas and intimacy in young adult's romantic relationships", *Unpublished doctoral dissertation, Alliant International University*, San Francisco [On-Line]. Available: www.proquest.com.
- Sullivan, K. T, 2001, "Understanding the relationship between religiosity and marriage: An investigation of the immediate and longitudinal effects of religiosity on newlywed couples", *Journal of Family Psychology*, N. 15, p. 610-620.
- Walker, A.J, & Thompson, L. ,1983,"Intimacy and intergenerational aid and contact among mothers and daughters", *Journal of Marriage and Family*, N. 45, p. 841-849
- Waller, G; et al, 2002, "Cognitive content in bulimic disorders: Core beliefs and eating attitudes, Eating Behaviors", *Eating Bihaviors*, N. 3, p. 171-178.
- Walsh, F, 2009, *spirituality in Family Therapy*, Guilford Press.
- Yeganeh T, Shaikhmahmoodi H, 2013, "Role of religious orientation in predicting marital adjustment and psychology well-being", *Social Sciences & Humanities*, N. 2, p. 131-136.
- Young, J, 1991, *Early maladaptive schemas*, Unpublished manuscript.
- Young, J. E; et al, 2003, *Schema therapy: A practitioner's guid*, New York, Guilford Publication.
- Young, J.E, and Gluhoski, V.L, 1997, *A schema-focused perspective on satisfaction in close relationships*, New York, Guilford.

